

การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร

The Development of Leadership in Educational Management of Master of

Education Program in Educational Administration, Rajapark Bangkok

ดร.วิมล จันทร์แก้ว¹

¹บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันรัชต์ภาคย์

E-mail address: wimoljankaew93@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) ในภาพรวมมีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรก ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ส่วนด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ และ (2) ภาวะผู้นำในการจัดการบริหารการศึกษาระดับของสถานศึกษาและประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำในการจัดการบริหารการศึกษแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ, การบริหารจัดการศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

Abstract

This study aimed at to study the development of leadership in educational management of Master of Education Program in Educational Administration, Rajapark Bangkok. The results can be summarized as follow: (2) Education leadership development in management study found that the development of leadership in management education at high level. When considered of each aspect found that the development of leadership in management education is in high level in every aspect, and when the order from the most first, including mean interpersonal skills and responsibility, followed by the moral knowledge, intellectual skills, and skills in numerical analysis The information and communications technology, the average minimum, respectively. And (2) The hypothesis testing showed that the leader of school management that different in academic size and management experience had difference in leadership of education management at 0.05 statistical significant.

Keywords: The development of leadership, Educational Administration, Master of Education Program

บทนำ

ภาวะผู้นำเป็นศักยภาพของบุคคลในการสร้างกระบวนการเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นให้ความร่วมมือมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงานและจุดประสงค์ที่วางไว้โดยธรรมชาติของภาวะผู้นำทางการจัดการเป็นการกล่าวถึงกระบวนการเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการทำงานของกลุ่มภายใต้สถานการณ์และช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรใช้ความพยายามทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์การด้วยความเต็มใจ จะเห็นว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำย่อมนำมาซึ่งคุณค่าและผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มและองค์การ การเป็นผู้นำจึงเป็นศิลปะของการที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ มีความเคารพนับถือและให้ความร่วมมือกับผู้นำ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อทุกอุตสาหกรรมในการให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำและพยายามเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เป็นที่รูปแบบภาวะผู้นำเป็นเรื่องของพฤติกรรมและการรับรู้ร่วมกันของผู้นำและผู้ตามเป็นการทำความเข้าใจธรรมชาติพื้นฐานของภาวะผู้นำซึ่งเป็นการตรวจสอบสัมพันธ์ภาวะระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยศึกษาการรับรู้รูปแบบภาวะผู้นำในการสร้างอิทธิพลเหนือพนักงานผู้ปฏิบัติ ทั้งทางตรง คือการมีความสัมพันธ์กับพนักงาน และทางอ้อม คือ เป็นผู้จัดรูปแบบการทำงาน และ Yukl (1994) เห็นว่าการใช้รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งสภาพที่คาดหวังคือรูปแบบภาวะผู้นำที่สามารถบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่วางไว้

ผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาที่มีการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เชื่อว่าจะช่วยให้ผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถ และศักยภาพบริหารการบริหารจัดการศึกษา สร้างคนให้เป็นผู้นำตามแบบอย่าง ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยในความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร เราอาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการศึกษาจะดีหรือไม่ดีมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นกับผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาเป็นสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งมีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งถือได้ว่ารับผิดชอบในการสร้างและพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐาน เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะเป็นผู้กำหนดนโยบายของสถาบันเหล่านั้น

ผู้นำหรือผู้บริหารต้องเสริมสร้างค่านิยมที่ดีให้กับบุคลากรของตนเองเพื่อให้มีเป้าหมายร่วมกัน คือการทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันปฏิบัติความสำเร็จของการบริหารยุคปฏิรูปการศึกษานั้น จะขึ้นอยู่กับสภาพของการบริหารจัดการศึกษาและปัจจัยคุณภาพของผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญก็คือ พฤติกรรมภาวะผู้นำที่ฝึกฝนพัฒนาและเรียนรู้ได้ เพื่อให้เป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นผู้นำเหนือผู้นำ ซึ่งจะเน้นการเปลี่ยนลักษณะพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้ผู้ตามหรือบุคลากรสามารถเป็นผู้นำตนเองได้โดยเปลี่ยนพฤติกรรมจากการตั้งเป้าหมายด้วยบุคคลอื่น การใช้แรงจูงใจภายนอก การวิพากษ์วิจารณ์จากบุคลากร

ภายนอกและการมอบหมายงาน ให้เป็นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ใช้พฤติกรรมจูงใจภายใน วิพากษ์วิจารณ์ตนเองและเป็นผู้คิดทำงานด้วยตนเอง และได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนเองออกมา เพื่อให้องค์การบรรลุผลสำเร็จที่วางไว้ เมื่อผู้นำเหนือผู้นำมีความเป็นผู้นำเหนือตนเองแล้ว ผู้นำนั้นจะสามารถสอน สนับสนุนเอื้ออำนวยให้ผู้ตามมีความเป็นผู้นำในตนเองได้ หลังจากนั้น ผู้ตามก็จะสามารถกลายเป็นผู้ตามที่ดี นั่นคือผู้นำเหนือผู้นำต้องมีกระบวนการทบทวนใหม่ และการกระจายอำนาจ การบริหารให้กับทีมงาน อันเป็นฐานคิดหลักที่สำคัญ นอกจากนี้ยังคำนึงถึงศักยภาพของคนในองค์การ การให้ความเชื่อมั่นต่อทีมงาน หรือการพัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ (วราเทพ ภูมิภักดิ์พรรณ, 2550, หน้า 60)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ภาวะหนึ่ง และศึกษาภูมิหลัง ความสำคัญ ของภาวะผู้นำที่มีต่อการบริหารการศึกษา ประกอบกับผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารการศึกษาซึ่งมีภารกิจหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้และดูแลส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา เห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาประเด็นปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ ดังกล่าว อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาการศึกษาของสถาบันให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา การบริหาร การศึกษารับบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน
3. ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ อายุ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์การบริหาร

ตัวแปรตาม คือ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวความคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, หน้า 9) ซึ่งได้ประมวลเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) และกรอบมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำทางการศึกษา เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยสรุปจากแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยของนักวิชาการ ดังนี้ (2556), หทัยวัลย์ คุ่มภัย (2555), อาภาศรี ปุยพันธ์ (2553), เกศดา ศรีสม (2553), สุรีย์มาศ สุขกลี (2553), อมรภรณ์ ไปเจอะ (2551), วรเทพ ภูมิภักดีพรธม (2550), กัลยรัตน์ เมืองสง (2550), วรเทพ ภูมิภักดีพรธม (2550), บูน (Boone, 1992, p. 3157-A), เมอร์ฟี (Murphy, 1994, p. 281), เทรซี่ (Tracy, 1994, p. 7057-A), แมทท็อกซ์ (Mattox, 1978, p. 6061-A), สโลน (Sloane, 1983, p. 123-A) ที่สนับสนุนแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำ ที่ถือเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพขององค์การให้ประสบความสำเร็จในระยะยาวอย่างยั่งยืน ในองค์การจึงจำเป็นต้องสร้างและพัฒนาผู้นำให้มีศักยภาพมีความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อโน้มน้าวให้บุคลากรในองค์การสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง นิพนธ์ กินาวงศ์ (2542, หน้า 74) ได้กล่าวไว้ว่า การเป็นผู้นำไม่ใช่เป็นมาตั้งแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้กันได้ ดังนั้นผู้บริหารที่ต้องการประสบความสำเร็จเป็นผู้นำที่มีสมรรถภาพย่อมฝึกฝนและ

พัฒนาภาวะผู้นำให้บังเกิดขึ้น สอดคล้องกับ ผุสดี กุญชรินทร์ (2545, หน้า 41) ที่ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาการเป็นผู้นำของผู้บริหารควรจะคำนึงถึงหลักเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบริหารการศึกษาของคุรุสภา ดังนี้ (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากรผู้เรียนและชุมชน (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ (4) พัฒนาแผนงานขององค์การให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (6) ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (9) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ (10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา (11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ และ (12) สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ สรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำ ต้องอาศัยองค์ประกอบ เทคนิคและกระบวนการ ผู้นำจะต้องมีความรู้ และทักษะด้านการบริหาร ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการจัดการ ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้นำยุคใหม่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทั้งในเรื่องของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเป็นผู้นำที่ฉลาดคิดฉลาดพูด และฉลาดทำ และนำเทคนิคการแก้ปัญหาและตัดสินใจมาปรับใช้กับการทำงานในปัจจุบัน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่กำลังศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 185 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากการตรวจสอบเอกสาร ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ขนาดสถานศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารแสดงผลเป็นค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานครแสดงผลเป็น ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 185 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่อายุ 31 ปีขึ้นไป ขนาดของสถานศึกษา คือ ขนาดกลาง และส่วนใหญ่อายุมีประสบการณ์ทางการบริหารน้อยกว่า 5 ปี

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา

การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ส่วนด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับและเมื่อทำการศึกษารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า

1. การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรมที่ซับซ้อนเชิงวิชาการหรือวิชาชีพโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น รองลงมาคือ สนับสนุนอย่างจริงจังให้ผู้อื่นใช้การวินิจฉัยทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการกับข้อโต้แย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นอย่างผู้นำทางด้านจริยธรรม ส่วนสามารถจัดปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อไม่มีข้อมูลทางจรรยาบรรณหรือไม่มีระเบียบข้อบังคับ

เพียงพอก็สามารถวินิจฉัยอย่างผู้รู้ด้วยความยุติธรรม และชัดเจนมีหลักฐานและตอบสนองปัญหาตามหลักการ เหตุผล และค่านิยมที่อิงตามครรลองของผู้นำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

2. การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการบริหารการศึกษาในฐานะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำด้านวิชาการและการปฏิบัติ ส่วนการมีความรู้ความสามารถในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลคุ้มค่าต่อการศึกษาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

3. การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านทักษะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการบริหารการศึกษา ด้านทักษะทางปัญญา อยู่ในระดับมากทุกข้อและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ สามารถนำทักษะในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์และการจัดการองค์การโครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ สามารถนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการเป็นผู้นำทางการศึกษาและสามารถ นำไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา ส่วนการมีทักษะทางปัญญาในการนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่ปฏิบัติและมีการประเมินและติดตามผล ตรวจสอบ

คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

4. การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการบริหารการศึกษา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากทุกข้อและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ สามารถแสดงออกและมีทักษะการเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน พัฒนาการศึกษาโดยกระบวนการกลุ่มได้ รองลงมาคือ สามารถตัดสินใจในการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ได้อย่างมีอาชีพ ส่วนมีความสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนหรือความยุ่งยากระดับสูงโดยใช้ภาวะผู้นำได้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

5. การพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการบริหารการศึกษา ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมากทุกข้อและเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด อันดับแรกได้แก่ สามารถคัดกรองข้อมูลเพื่อการพัฒนาการศึกษา รองลงมาคือ สามารถประสานงานอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการส่วนสามารถสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาได้, สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้

อย่างเหมาะสมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในวงวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงชุมชนทั่วไป และสามารถประสานงานภายในองค์กรและภายนอกองค์กร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน

จากผลการศึกษากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา จำแนกตามอายุพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน

จากผลการศึกษากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน

จากผลการศึกษากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การบริหาร พบว่า โดยภาพรวมภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้และด้านทักษะทางปัญญาแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาจะต้องเป็นผู้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามซึ่งจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและใช้อิทธิพล

อำนาจหน้าที่ และพลังอำนาจที่มีอยู่เพื่อดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ อายุที่ต่างกันย่อมไม่ส่งผลต่อการจัดการบริหารการศึกษาเท่าใดนัก ซึ่งสอดคล้องกับจุง และ แมกกินสัน (Chung & Megginson, 1981, p. 282) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำ อาจขึ้นอยู่กับ (1) คุณลักษณะส่วนตัว เช่น เจตคติ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (2) พฤติกรรมผู้นำ ได้แก่ การสั่งการ การสนับสนุน การมีส่วนร่วม และมุ่งผลสัมฤทธิ์ (3) สถานการณ์ เช่น การปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การแต่ละแห่ง ได้แก่ โครงสร้างของงาน สมาชิกของกลุ่ม และอำนาจในตำแหน่ง (4) ความกลมกลืนของผู้นำ ผู้บริหารที่ทำหน้าที่ผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องใช้พฤติกรรมที่เหมาะสมกับลักษณะประจำตัวของเขาและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยน และ (5) ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำคือ ประสิทธิภาพขององค์การบรรลุเป้าประสงค์และ ผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความพึงพอใจ เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานต่อไป

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ บทบาทคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้นำ ทักษะ เทคนิค และกระบวนการในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา

ความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการศึกษา หลักและระบบการจัดการศึกษา เทคนิคในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างมืออาชีพ ซึ่งภาวะผู้นำในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้ศึกษาเนื้อหาสาระครบคลุมทั้งในด้านการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาเป็นผู้รู้ในปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานเป็นผู้บริหารการศึกษาที่ดี เข้าใจสิทธิ์ของผู้เรียน รู้จักและเข้าใจนักศึกษา มุ่งมั่นในการพัฒนา เพื่อได้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะอุทิศตนเพื่อสังคมส่วนรวม และเป็นผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศ เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์

สมมติฐานที่ 3ภาวะ ผู้นำการบริหารจัดการศึกษาที่ประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศดา ศรีสม (2553) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ การบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยดังนี้

1. จากการการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นทางหลักสูตรควรเน้นกลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขเพื่อการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการตัดสินใจโดยใช้กระบวนการจัดการศึกษาบนฐานข้อมูลที่ถูกต้อง หรืออาจจะมอบหมายงานค้นคว้าองค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ และนำเสนอในฐานะผู้นำ ประกอบกับเร่งส่งเสริมให้มีหลักสูตรพิเศษเพื่อให้สามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอผลงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการส่งเสริมการค้นคว้า เรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้อง และให้ความสำคัญในการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้นำการบริหารจัดการศึกษามีภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคลและความรับผิดชอบและด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกัน ดังนั้นทางสถาบันควรมีนโยบายในการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับกรอบและแผนพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการบริหาร การศึกษา โดยมุ่งการผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบและมีสุขภาพะ ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการพัฒนาดนอาจารย์และบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ เป็นที่ยอมรับของสังคมและสนับสนุนให้บุคลากรและนักศึกษา ค้นคว้าและวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ โดยเน้นการใช้กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีจิตสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำ การบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันรัชต์ภาคย์

2. ควรศึกษาการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร เพื่อมุ่งสู่คุณภาพของผู้เรียน

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมและมีคุณภาพในการปฏิบัติการเรียนการสอนตามหลักสูตร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของสถาบันรัชต์ภาคย์กรุงเทพมหานคร

4. ควรศึกษาวิจัยเรื่องกิจกรรมการฝึกปฏิบัติด้านวิชาชีพการบริหารการศึกษาและส่งเสริมภาวะผู้นำการ

บริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของสถาบันรัชต์ภาคย์กรุงเทพมหานคร

5. ควรมีการฝึกปฏิบัติประสบการณ์วิชาชีพการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักสูตรศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของสถาบันรัชต์ภาคย์ กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กัลยรัตน์ เมืองสง. (2550). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยบูรพา.

เกตดา ศรีสม. (2553). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยบูรพา.

นัฐฎานันต์ ทันทิ.(2556). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น), มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นิพนธ์ กินาวงศ์. (2542). หลักการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: บุ๊ค พอยล์.

ดุสิต กุญชรินทร์. (2545). การพัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติ. ใน ประมวลสาระชุดวิชาบริบททางการศึกษา หน้าที่ 10-15, หน้า 41-79. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วรเทพ ภูมิภักดีพรธณ. (2550). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุริย์มาศ สุขกสิ. (2553). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. รายงานการวิจัยคณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้ง:การบริหารเพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.

หทัยวัลย์ คุ่มภักย์. (2555). การศึกษาความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อมราภรณ์ ไปเจอะ (2551). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วารสารรัชต์ภาคย์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 20 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559
ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI วารสารกลุ่มที่ 2 (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

- อภาครี ปุ้ยพันธ์. (2553). การพัฒนาภาวะผู้นำเด็กอัจฉริยะด้วยยุทธศาสตร์สายใยรักครอบครัว เพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งของสังคมอุดมปัญญาใหม่: ศึกษากรณีศูนย์การเรียนรู้ระดับอนุบาลดีเลิศ. ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Boone, M. (1992). *The Impact of Leadership Behavior of the Superintendent on Restructuring Rural Schools*. Texas. ERIC Database. ERIC No: ED 354115.
- Chung, K. H., & Megginson, L. C. (1981). *Organization Behavior Management Skill*. New York: Harper and Row Publisher.
- Mattox, D. D. (1978, June). *A study of in service need of Illinois public school elementary principals*. Dissertation Abstracts International, 48(9), 354.
- Murphy, J. (1994). *The Changing Role of the Superintendence in Restructuring Districts in Kentucky*. ERIC Database. ERIC NO: ED 374519.
- Sloane, E.K. (1983). *Principal and in-service training: Knowledge, attitude and mainstreaming practices*. Dissertation Abstracts International, 31(9),123.
- Tracy, G.R. (1994). *A Comparative Study of the Administrative and Leadership Styles of Corporate Presidents and School Superintendents As Chief Executive Officers*. ERIC Database. ERIC NO: ED 386798. Ohio.
- Yukl, G. A. (1994). *Leadership in organizations* (3th ed.) Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Name: Dr. Wimol Jankaew

Address: 170/134, Soi 14, Saim Nakornthani Village, Nakhon Si Thammarat, Thailand

Education: – 1976 Bachelor of Education, Srinakharinwirot University
– 1994 Master of Education, Thaksin University
– 2012 Doctor of Education Program, University of Rangsit

Work: Director of Master of Education Program, Program in Educational Administration, Rajapark Institute